

si jo täältä. Häntä ei ajan pitkään tyydyttänyt yksinäinen ja rauhallinen perhe-elämä, hän halusi vaihtelua, tointa.

Sitäpä hän nyt saisikin mielin määrin tulevan talven aikana. John oli nimittäin valittu valtiopäivämieheksi. Alma sitä suri, eikä uskaltanut paljon ajatellakaan kevättä, jolloin hän tulisi olemaan yksin kotona, eroitettuna miehestään niin pitkän pitkäksi aikaa.

Hän olikin itkenyt, kun sai sen tietää, ja itkenyt vielä enemmän nähdessään kuinka suurella innolla John alkoi siihen valmistautua. Ei ainoata sanaa kaipauksesta, erosta, ikävästä. Ei ainoatakaan!

Alma oli siitä syvästi loukkaantunut. Hän oli ollut harvapuheinen monta päivää ja kylmä; mutta sitä ei John ottanut huomioon. Ja katkeralla mielellä hän oli; antoi hienoja pisto-sanoja tuontuostakin. Nekään eivät vaikuttaneet mitään. John vetäytyi vaan kamarinsa, kirjoitteli, luki, mietti ja oli vaiti. Koko mieli oli muualla. Alma tunsu itsensä hyljättyksi, yksinäiseksi.

Oli hän koettanut katkeria tunteitaan hallita. Hoiti lapsia ja ompeli. Mutta ajatukset menivät väkistenkin aina siihen. Hän laski, kuinka monta sanaa John oli hänelle puhunut, kuinka kauan hän oleskeli kamarissaan ja kuinka kiireesti hän aina vetäytyi pois perheen ja hänen luota. Ja kun John sitten sattui tulemaan, hänen juuri näitä ajattellessaan, ei hän parhaalla tahdollakaan voinut olla iloinen eikä ystävällinen.

Tällä hetkellä hän taaskin oli raskaalla mielellä. Hän oli pyytänyt Johnia tulemaan alas lehtimajaan kahville. Täällä nään oli kaunis ilma; oli ehkä viimeinen kerta, kuin saattoivat istua hauskaasti ulkona yhdessä.

John oli tuskin noston päätään; hyrähtänyt vaan, ”kylä, kohta” ja kirjoittanut edelleen, ikäänkuin merkiksi, ettei

III.

Lupa-aika oli kulunut melkein loppuun, viimeisiä päiviä vietti rehtori Karellin perhe maalla. Pyykki oli pesty, kaikki valmistettu muuttoa varten, jonka kolmen päivän perästä piti tapahtua.

Kun oli kaunis päivä antoi Alma laittaa iltapäiväkahvin lehtimajaan likellä rantaa. Alma neuloi nimimerkkiä punaisella langalla uusiin nenäliinoihin. Tyysä kiipeili penkille hänen vierensä, toiset lapset istuivat nurmella ja muukkailivat pienillä kivillä. Helmikin oli tuotu ulos; hän makasi pienissä vaunuissaan puun varjossa, valkoinen harsovaate peitteenä, ettei karpäset eikä trikat päässeet puremaan. Joka kerran kuin hän vähänkin liikahti, Miina heti oli valmis heiluttamaan vaunuja samalla kun hän varoitti muita olemaan hiljaa. Ja niin Helmi aina vaipui uneen takaisin. Sillä välin jäljesteli Miina pöydälle kuppia ja muita kahvikaluja.

”En suinkaan minä pannua voi tuoda alas, ennenkuin rehtori tulee?” hän kysyi.

”Ei, antaa olla hellalla niinkauvan, ettei jäähdä.”

Alma pisteli ututterasti neulaa eikä nostonut silmiä työstään. Hän oli ikävissään, kun ajatteli muuttoa ja kaupunkielämää. Niin pian olikin kesä vierähtänyt, tuskin tiesi sen alkaneen ennenkuin oli jo lopussa. Mutta enemmän häntä vielä vaivasi se, ettei John tuntenut kaipausta samassa määrässä kuin hän. Niin, Alman mielestä hän melkein ilolla läk-

saanut häntä häiritä. Alma päätti pysyä vastedes poissa hänen kamaristaan. Jos mitä oli sanottavaa, hän lähettäisi lapsia tai palvelijoita.

Nyt hän kumminkin tuli. Sieppasi Tyysän syliinsä ja asetui Alman rinnalle istumaan. Alma ompeli.

”Joko te odotte? Iaisin viipyä liian kauvan?”

Alma huiskasi kädellään pois papyrossin savun kasvoiltaan.

”Oho, anna anteeksi”, sanoi John ja puhalsi savun suustansa toiselle sivulle.

Sitten hän heilutteli Tyysää polvellaan.

”Ajetaankos hummalla Tyysä? Körö, körö kirkkoon, mustalla ruunalla, valkealla varsalla kotiin, niinkös?”

Ella ja Arvikin tulivat lähemmäksi.

”Pappa kuulee”, sanoi Ella.

”No, lapseni, mitä sinulla on papalle sanottavaa?”

”Että mitä varten tämä kaikki on tullut?”

”Mikä kaikki?”

”Tämä maailma.”

”Ella kun ei tiedä”, sanoi Arvi säälivällä hymyllä.

”Niinpä sano sinä, Arvi.”

”Sitä varten, kun Jumala sen loi.”

Ella oli vähän aikaa mietteisään; kääntyi sitten Arviin.

”Mutta mistä se sen loi?” toisti hän.

”Ka, tyhjästä.”

”Mutta, mistä Jumala sai sen tyhjän?”

”No, se oli jo olemassa.”

Ella vaiken.

”Vaan sanopa nyt sinä, Ella,” alkoi John hymyillen, ”mitä varten Jumala loi sitten maailman?”

”Että ois’ lystimp’ olla.” Hän puhui Savon murretta niin kuin Miina.

”Että kellä olisi lystimpi olla?”

”Jumalalla itsellään ja meillä ihmisillä.”

”Oi tuota lasta, kuinka on viisas”, ihmetteli Miina, kaataessaan kahvia pannuun.

Ella, näet, oli hänen lempilapsensa.

”Niin”, kääntyi John Almaan, ”parempaa vastausta tuskin voinnee antaa.”

Alma ei virkkanut mitään, neuloi vaan edelleen.

”Miksi noin suuuria kirjaimia laitat?”

”Kun niitä pidetään, semmoisia.”

”Minusta ne ovat rumia. Ja eikä niissä ole hirveän paljon työtä?”

”On kyllä.”

”Te olette somia, te naiset. Väiksenkin teidän pitää keksiä itsellenne tarpeetonta ajan ja voimain hukkaa. Näkee, ettei teillä ole juuri käsitystä ekonomiasta.”

”Kiitos komplimangista.”

John naurahti ja taputti häntä olkapäähän. Mutta Alma tempasi hermostuneella liikkeellä sakset pöydältä, leikkasi langan poikki ja alkoi uutta kirjainta. Niin utterasti hän pisteli kuin olisi henki ollut kysymyksessä.

Arvi vaati isää rantaan katsomaan hänen veneitään. Hän oli laittanut kaksi uutta ja entisiä oli neljä, ei siis vähemmän kuin kuusi yhteensä.

John meni ja vei Tyysän mukanaan. Ellakin heitä seurasi, mutta Alma jäi paikoilleen lehtimajaan.

Hänen mieltään karvasteli. John kohteli häntä pilkallisesti ja ylönskatseella, ei välittänyt hänestä enää vähäkään, eikä pannut hänen rakkaudelleen mitään arvoa. Niin kylmäksi hän oli käynyt kuin jääpala ja niin kovaksi kuin kivi.

Almalle kohosi veri päähän, hän puristi huulensa yhteen ja neuloi vielä utterammin kuin ennen.

John palasi hetken päästä takaisin rannasta, kantaen yhä Tyysää käsivarrellaan.

”Pyyderään, että mamma ottaa märät sukat ja kengät lapselta pois”, hän puhui tullessaan, ”ja antaa kuivia sijaan. Katsos, mamma, Tyysä meni vahingossa veteen ja kasteli itsensä noin pahasti.”

”Menköön ylös Miinan luokse.”

”Ei Miina ole siellä, hän näkyi vievän Helmin vaunuja metsätielle äsken.”

”Onhan Maijalisa.”

John vaikeni vähän aikaa. Laski sitten Tyysän maahan. ”Juokse, kultaseni sisään, ja pyydä, että Maijalisa sinua auttaa.”

John sytytti papyrossin ja istui kiikkulaudalle.

”Alma, mitä varten?”

Ei vastausta.

”Mitä varten olet noin huonolla tuulella?”

Ei sittenkään vastausta.

”Alma -”

Hän aikoi vetää häntä luokseen.

”Oih, anna minun olla.”

Alma väisti hänen kätensä pois eikä lakannut neulomasta.

”Kuinka? - Vaivaanko sinua?”

”Vaivaat.”

John katsoi häneen pitkään, mutta silmiä hän ei tavannut; luomet ne peittivät.

”Ihanko todella?”

Ei taaskaan hiiskausta.

Silloin John nousi ja läksi pois. Liikkeestä ja käynnistä Alma tunsu, että hän oli suuttunut. Hän peljästy, sillä tämä ei vielä ennen milloinkaan ollut tapahtunut.

Maailma musteni hänen silmissään, sydän lakkasi lyö-

mistä, kädet ja jalat kylmenivät. Mitä oli hän tehnyt?

Hän katsoi ylös ja näki kuinka John tavallista kovemalla tempauksella veti etehisen oven jäljessään kiinni. ”John, John” - hän kuiskasi.

Mutta eihän John sitä kuullut. Alma viskasi työnsä pois. Meni syrjään puiden suojaan, heittäytyi alas nurmelle ja itki katkerasti. Heidän välinsä oli särkynyt, ei mikään maailmassa voisi sitä enää hyväksi jälleen saada. John muuttuisi tästä lähtien vielä kylmemmäksi, vielä tylymmäksi, ja hän - ? Hän olisi mielellään tahtonut vaipua maan alle siinä, missä makasi kasvoillaan nurmella. Tällä hetkellä aivan, ja ijäksi! Sillä onnellista hetkeä ei hänellä enää elämässä olisi. Kaikki oli muuttunut, ja niin äkkiä, kuin yhdellä iskulla. Linnut vieritelivät puussa ja lasten iloiset äänet kuuluivat rannasta, mutta hänen korvissann eivät ne enää soineet niinkuin ennen.

Eikä John tullut häntä katsomaan. Hän puoleksi toivoi sitä, puoleksi pelkäsi. Vaan hän ei tullut. Hänelle oli yhden-tekävä, jos heidän välinsä oli hyvä tai paha. Hän itki siksi kuin uupui niin, ettei enää jaksanut mitään ajatella eikä surra. Mutta siinä hän lepäsi yhä samassa asemassa. Tuntui viimein kylmävään, silloin hän nousi. Niin helkoksi hän oli käynyt mielenliikutuksesta, että päätti huijata, kun hän seisoalleen nousi ja koko ruumis vapisi.

Hän katseli ympärilleen. Aurinko jo laskehti, oli illallisen aika. Hän meni rantaan, valeli silmiään kylmällä vedellä ja otti lapset mukaansa ylös.

Ruoka oli pöydässä, hän pyysi Arvin kutsumaan isää.

”Ei pappa syökään”, ilmoitti Arvi, palatessaan isän huoneesta.

Alma hoiti lapsia puhumatta sanaakaan, laittoi heidät levolle ja meni itsekin.

Mutta ei hän unta saanut. Tuntti vierähti ja ympärillä hiljensi kaikki. Alussa kuului kyökistä silloin tällöin vähäinen kolina, mutta sitten sekini taukosi. Helmi nukkui rauhallisesti kätkyessään sängyn vieressä pieni nyrkki takin päällä. Silmät olivat ummussa, kasvot levolliset. Suu meni välistä nauruun, mitä hauskaa lienee hän, pikkuinen, uneksunut. Onnellinen aika, ei surua, ei huolta eikä sielun tuskaa mitään.

Ovi oli saliin auki, mutta John oli sulkenut omansa vastaisella puolen. Kuinka kauvan hän aikoi viipyä, ennenkuin tuli maata? Odottiko, että hän ensin nukkuisi? Taikka eikö tulisi ollenkaan? Rupeisiko ehkä sohvalle omassa huoneessaan?

Alma ei silmiään ummistanut; katseli vaan kirkasta kuunvaloa, joka ikkunoista lankesi salin lattialle. Makuuhuoneessa oli hämärä, kun uutimet olivat alhaalla; mutta siellä oli valoisa. Ja rauhallista, hiljaista, kodikasta. Huonekalutkin, tuolit, pöydät ja sohvut näyttivät niin levollisilta; maailman murheet eivät niihin pystyneet.

Mutta nyt — nyt!

Kamarin ovi aukeni; John tuli salin poikki kynttilä kädessä. Alman sydän löi; mutta hän painoi silmänsä kiinni ja makasi liikkumattomana kuin kuollut. John laski kynttilän pöydälle sängyn viereen ja seisoi hetken hiljaa, Alma tunsu, että John katseli häntä. Sitten hän kääntyi ja alkoi riisua päältään. Alma raotti silmäluomiaan ja tarkasti salaa hänen kasvojaan. Ne olivat vakaat. Almaa peloitte, hän painoi silmänsä jälleen kiinni.

Ei John enää kääntynyt häneen päin, laskeutui vaan vuoteelle ja puhalsi kynttilän sammuksiin. Siinä hän nyt oli, niin likellä ja kumminkin samalla niin kaukana. Alma kuunteli hänen hengitystään, seurasi pienintäkin liikettä.

”John”, kuiskasi hän mieleensä. ”Anna minulle anteeksi, olenhan sinun omasi. Rakastanhan sinua koko sielullani. Anna anteeksi! Elä vihaa, en jaksa elää jos olet noin kylmä ja kova!”

Hän nosti päätään tyyntä; ehkä olisi tämän jo ääneenkin puhunut, mutta John oli ennättänyt nukkua. Raskaasti ja tasaisesti hän hengitti, ei tietänyt tuskista mitään.

Alma painui takaisin sijaalleen.

Alma asettui sohvaan, John istui siinä lähellä nojatuolilla ja Nymark kiikkutuolissa vastapäätä. John oli vakava ja harvapuheinen, mutta siitä huolimatta Alma elpyi vilkkaaseen keskusteluun vieraiden kanssa.

”Hauskaa, että tulitte”, hän sanoi.

”Nyt viivytte täällä koko päivän, eikö niin?”

”Se riippuu teistä”, sanoi Nymark.

”Hyvä. Silloin ette mene pois, ennenkuin myöhään illalla.”

Alma huomasi, että John vähän kummastellen häneen katsoi. Mutta hän ei ollut siitä millänsäkään.

”Ja me huvittelemme oikein sydämmen pohjasta. Unohdamme pois kaikki ikävyydet, kaikki maailman murheet. Herra Nymark, ja herra Lagander, miellyttäkö teitä volantin heitto?”

”Teidän seurassanne miellyttää mikä hyvänsä”, lausui Nymark.

”Elkään puhuko kohteliaisuuksia, sanokaa oikein totta.”

”Minä vakuutan.”

”Mutta John ei varmaankaan tule mukaan?”

Hän hieman arasteli sitä kysyessään.

”Elkää minusta välittäkö”, sanoi John, ”luen mielelläni sanomalehtiä sillä aikaa.”

”Joko sitten lähdemme?” kysyi Lagander.

”Ei, juomme kahvia ensin.”

Hän meni sitä toimittamaan.

Nymark otti käteensä Ibsenin Rosmersholmin, joka sattui olemaan pöydällä.

”Mitä arvelet tästä?” kysyi hän Karell’ilta.

”Ihmeellinen kirja. Taiteen, tieteen ja uskonnon sopusoin-
tuinen yhdistys.”

”Vahinko vaan, ettei sitä juuri kukaan ymmärrä.” hymyili Nymark.

IV.

Tuli vieraita seuraavana päivänä. Herra Nymark ja pormestari Lagander olivat lähteneet purjehtimaan, mutta kun ilma tyyntyi, he poikkesivat tänne, vaikka kyllä tiesivät, että Karellin perhe jo oli muuton puuhissa.

Alma oli heikko ja väsynyt, alakuloinen sitä paitse, sillä John oli yhä tavattoman totinen eikä oleskellut paljon ollenkaan heidän puolellaan.

Ei häntä olisi haluttanut ottaa vieraita vastaan; tuntui kuin ei hän nyt olisi jaksanut seurustella. Servuoksi hän ensin arveli, ettei näyttääntyisi heille laisinkaan, vaan antaisi herrain olla omin hotein.

Mutta toisekseen hän ajatteli, että John ehkä pahastuisi; luulisi hänen kantavan nurjaa mieltä eilisestä ja siitä syystä vetääntyvän erilleen. ja sitten vielä juohtui muistoon, mitä Nymark oli puhunut rakkauden luonteesta miehissä ...

”Rakkaudessa on nainen orja, mies herra, vaikka pitäisi olla juuri päin vastoin ... Sallia muidenkin miesten ihailu itseään ... Kiihoittaa hänen rakkauttaan ...”

Hän päätti mennä sisään. Pani sievimmän puvun päälleen ja suimi hiukset alemmaksi otsalle, sillä hän tiesi sen kaunistavan.

Nymarkin katse kirkastui, kun hän astui saliin ja molempain herrain olennossa ilmestyi kohta tuo äänetön ihaileminen, joka aina tekee naiseen vaikutuksen.

”Milloinka ovat ihmiset aivan pian ymmärtäneet suurempaa ja korkeampaa totuutta. Kaksituhatta vuotta on kohta siitä, kun Kristinoppi ilmestyi: ymmärtävätkö he sitäkään vielä oikein?”

”Siihen en minä osaa vastata. Mutta mielelläni tahtoisin tietää mitä Ibsen viimeiseltä tahtoo. Tähän saakka hänelle on kelvannut vapaamielisyys, nyt hän jo senkin hylkää.”

”Kun huomaa, mihin vapaus vie, ellei ihmisissä tapahdu mielenmuutos. Ibsen on juuri sen tautta aikamme mahtavin henki, että hän näkee nykyiset puutokset, erhtykset ja tarpeet syvemmin ja selvemmin kuin kukaan muu. Eikä hän vapautta hylkääkään, vaan hän vastustaa vallattomuutta ja irstaisuutta.”

”Ja sitten hän menee sotkemaan siveysoppia taitteeseen. Ei, herra varjele, pidettäköön enemmän kaikki erillään. Olkoon tiede tiedettä, taide taidetta, uskonto uskontoa.”

”Minä olen siinä suhteessa eri mieltä. Luulen, että ainoastaan se ihminen säilyy eheänä ja terveenä, joka pyrkii omistamaan itselleen kehityksen tulokset niin yhdellä kuin toisella ja kolmannellakin haaralla. ja jos ne samassa sielussa voivat sijansa saada, niin miksei myöskin samassa teoksessa. Siinä runouden suuri merkitys meidän aikanamme; sillä suuremmalla tai vähemmällä selvyydellä se sitä juuri tavoittelee.”

”Onnistumatta; sillä taide ei mene mihinkään liittoon, ei ainakaan uskonnon kanssa.”

”Minkätähden ei?”

”Se menettäisi silloin molemmat elinpontensa, vapauden ja luonnon.”

”Erehdys. Dogmit sitovat vapautta ja luontoa, uskonnon henki sitä ei tee. Jalostuttaa vaan ja puhdistaa, hienontaa molempia.”

”Ja laittelee rajapylväitä.”

”Ainoastaan siinä, missä niitä tarvitaan”, hymyili John. Eikä ne oikeastaan rajapylväitä olekaan, vaan salakarieni ja muiden vaarapaikkojen merkkejä.”

”Salakarieni – ?”

”Mistä te kiistelette?” kysyi Alma, joka samassa tuli sisään.

”Pilven takaisista asioista, rouva Karell. Hyvissä ajoitin tuolitte meitä muistuttamaan, että maan päällä on paljon ihanampaa ja suloisempaa kuin siellä ylhäällä.”

”Minäkö siitä muistutan?”

”Teidän läheisyydessänne sen tuntee.”

”Hauskaa kuulla. Entä meidän pormestari, hukkuiko hän sinne pilviin?”

”Ei, herra varjele, hän on tuolla verannalla. Lagander, riihesi nurkka palaa.”

”Joko? Joko?” kuului Laganderin ääni ulkoa. Ja ovesta tullessaan hän pyyhki otsaansa. ”Kyllä on lämmin.”

”Tulkaa jäähdyttämään itseänne kuumalla kahvilla.”

Lagander nauroi ja noudatti kehoitusta.

”Ensinkö kuumalla kahvilla, sitten volantin heitolla?”

”Aivan niin.”

”Rouva Karell”, alkoi Nymark, ”koska tässä puhuttiin kirjallisuudesta, tahtoisin vielä tietää, mitä te pidätte Zolasta?”

”En mitään, sillä minä en tunne häntä.”

”Kuinka? Ettekö tunne? Onko se käsitettävä niin, että ette tahdo häntä tuntea?”

”Siihen vastaan vasta sitten, kun näen, minkälainen hän on.”

”Sallitteko minun tuoda teille muutamia hänen teoksiaan?”

”Mielelläni. Mutta jos hän on semmoinen, joksi häntä mainitaan, niin saattaa tapahtua, etten juuri pitkältä lue.”
”Ette malta olla lukematta, jähkä ne vaan ovat pöydällä-
ne. Niitä täytyy ihailla, sillä niissä on luontoa alusta loppuun. Ja täydellisyydessään se tuodaan esiin, kaikki luonnon ilmestysmuodot rinnan, yhtä oikeutettuina, yhtä vapaina, yhtä arvollisina. Ei mitään peitetä, eikä mitään salata.”

John hymyili.

”Mutta mitä sanoo John?” kysyi Lagander. ”Entä kun hän ei annakaan rouvansa lukea Zolata.”

”Ruvetkoon vaan estelemään, silloin olen varma, että rouva Karell lukee jokainoan kirjan, jonka tuon. Kielletty hedelmä on aina viettelevintä.”

”Minäpä en estelekään”, hymyili John.

”Siinä teet viisaasti omalta kannaltasi.”

”Ei, minä päinvastoin kunnioitan Zolata. Häntä täytyy vaan osata lukea. Nähdä vähän muutakin, eikä aimoastaan sitä, jonka äsken toit esille.”

”Kuinka, herran nimessä? Ethän toki aikonekaan tehdä hänestä siveellisyyden apostolia?”

”Sinne se hiukan kallistuu.”

”Siunaa ja varjele! Eikö nyt enää Zolakaan ole rauhoitettu. Jo minä joudun epätoivoon. Rouva Karell, lähdetään heittämään volantia!”

”Samaa ajattelin juuri sanoa. Herra Lagander.”

”Olen valmis.”

”Entä John?”

”Minä katselen mieluummin verannalta ja luen sanomalehtiä.”

He menivät kolmen ja alkoivat heiton. Alma oli omaksi ihmeekseen siinä kohta koko sielullaan kiinni. Kun hän heitti ylös renkaan, taikka kurottui ottamaan sitä kepillään

vastaan, olivat hänen liikkeensä niin sulavan pehmeät ja miellyttävät, että molemmat herrat niitä ehdottomasti seurasiivat. Vaalea, pumpulinen puku istui tarkasti ruumiin mukaan vyötäisiltä aina ylös kaulaan ja vartalon komeat piirteet esiintyivät vapaammin ja selvemmin ruumiin eriävissä asemissa. Aina väliin ja varsinkin kun hän juoksi, näkyivät hänen pienet sievät jalkansa kahisevien helmojen alta.

”Sieluni kautta, hän on viehättävin nainen maan päällä”, kuiskasi Nymark Laganderille.

”Elä vaan rakastu toisen omaan.”

”Minä hänet ryöstän Karellilta.”

”Nono.”

”Sen perhana olle, teen. Ja Karell sen ansaitsee. Hän on jähmetynyt varmassa rauhassaan. Ei osaa edes nauttia omaisuudestaan.”

”Mistä sen tiedät?”

”Ooh, näkehän sen. Yhtä välinpitämätön ja kylästyntä kuin muutkin aviomiehet.”

”Mutta mitä sanoo rouva Karell itse? Jokohan todella pääsisit hänen suosioonsa?”

”Tyhmänäpä sinä minua pidätkin, kun sitä epäilet.”

”Hurjal!”

”Hän on liian kaunis ja liian hyvä kuihtumaan pois aviolaivan yksitoikkoisuudessa.”

”Herra Nymark, ottakaa vastaan!” huusi Alma, haettuun tällä välin renkaan, joka oli lentänyt etäälle hänen ylitseä.

Nymark kohotti keppiään.

John istui kaiken aikaa verannalla, poltteli papyrossia ja luki sanomalehtiä. Mutta viimein hän laski ne kaikki syrjään, puhalteli pitkiä savuja ja vaipui mietteihinsä. Silmät

kääntyivät tuon tuostakin volantin heittäjiin, mutta ajatukset nähtävästi olivat muualla. Vasta sitten kun peli oli lopunut ja Alma ynnä vieraat jälleen tulivat ylös veranalle, tarttui hänkin heidän seuraansa.

”Tarkenette nyt varmaan”, hymyili hän.

”Kyllä”, sanoi Alma, heittäytyessään penkille, lämpimänä ja väsyneenä. ”Tulkaa vaan tänne ja puhukaa ääneen”, lisäsi hän ilostuneena Majjaliisalle, joka iski silmää ja vilkurti sormea etehisestä. ”Emme salaa mitään herroilta.”

Majjalisa purskui nyrkkiinsä ja lensi punaiseksi. Tuli siten kumminkin suu supussa ja katsomatta oikeaan tai vasempaan suoraan Alman luokse ja sipatti hänelle jotain korvaan.

”Päivällinen on valmis, hyvät herrat”, sanoi Alma ja nousi ylös.

Nymark tarjosi hänelle käsivartensa ja niin tulivat he nytkin istumaan rinnan pöydässä, joka sattumalta antoi Nymark’ille tilaisuutta pitkin aikaa osoittamaan Almalle huo- maavaista kohteliaisuutta, samalla kun hän likempää sai katsella hänen hiviensä puhdasta mehevyyttä sekä muutoksen pehmeyttä ja pyöreyttä. Eikä hän tahtonut joka kerran voida pitää ajatuksiaan koossa toisten keskustelua seurataksaan.

Valtiopäivämies-vaalista John ja Lagander puhuivat. Useimmissa kaupungeissa olivat ruotsinmiehet päässeet voitolle, vaikka olikin rajoitettu äänivalta. Lagander pauhasi ruotsinmiehiä vastaan ja pani heidät pataluhaksi. Mutta John häntä hillitsi.

”Meissä on syy”, hän sanoi, ”meissä kansallismielisissä. Meissä ei ole tarmoa eikä jänteveyttä. Ruotsinmiehet pitävät puoliaan, se on luonnollista. Mutta voitolle he eivät pääsisi jos olisimme vähän valppaampia.”

”Kukas voi kilvoitella heidän kanssaan. Heillä on varallisuus ja heillä on kaikki korkeammat virat hallussaan. Kelpaa silloin rehennellä.”

”Mutta meillä kuitenkin on väki ja voima, sillä meillä on kansaa takanamme.”

”Kansa ei vielä ole herännyt oikeuksiinsa valvomaan.”

”Se herää minkä ennättää. Roomaa ei rakennettu yhdessä päivässä.”

”Niin, aikansa vaatii itsekukin asia. Tuosta, rouva Karell, juohtuu mieleeni keskustelumme viime kerralta.”

”Ajatelkaa, että minäkin olen sitä muistellut usein ja eritinkin juuri näinä päivinä”, hymyili Alma.

”Oikeinko todella?”

Hän katsoi tutkistellen Almaa silmiin ja ymmärsi, että he molemmat tarkoittivat samaa, nimittäin sitä, mitä olivat puhelleet rakkaudesta miehen ja naisen välillä.

”Ehkä jo myönnätte minun olleen hiukan oikeassa?”

”En vielä.”

”Roomaa ei päivässä rakennettu, eikä vanhoja, juurtuneita tapoja kesken hävitetä”, hymyili Nymark.

”Aa”, huudahti Lagander, ”minä jo tiedän, mistä puhutte.”

Alma hieman punastui. Miehensä kuullen hän ei millään ehdolla olisi tahtonut sitä keskustelua uudistaa.

Nymark sen huomasi ja tuli hänelle avuksi.

”Niin, siitä tietysti, ettei rouva Karell tahdo ottaa osaa seuraelämään kotinsa ulkopuolella.”

Heidän silmänsä kohtasivat taaskin toisiaan, ja katseet vahvistivat pienen salaisen liiton.

”Karell, puolusta meitä”, lausui Lagander, ”sano rouvallesi, että hänen tosiaankin täytyy muuttaa mieltä siinä suhteessa.”

”Eläköön vapaus”, sanoi Karell.

”Hyvä!” huudahti Nymark, ”tuosta sanasta minä otan kiinni. Sinun puoleltasi ei siis tule mitään estettä, jos vaan rouvasi suostuu?”

”Tietysti, ei.”

”Etäkä myöskään pahene, jos teen, minkä voin, saadakseni häntä taipumaan?”

”Taivas varjelkoon”, hymyili Karell. ”Annan sinulle täyden vallan.”

”Kuuletteko, rouva Karell?”

”Kyllä.”

Alma kumartui talrikkinsa ylitse. Eihän John siitä välitä, ajatteli hän. Tuskin hän olisi millänsäkään, jos vaikka rakastuisin johonkukun toiseen.

Nymark ihaili hänen hieneitä niskahiuksiaan, jotka kähertyivät alas valkoiselle hiviölle.

”Mitä luulette, rouva Karell? Onnistunkohan minä?”

”Sopii koettaa.”

”Te hymyilette. Se antaa toivoa. Ooh, te ette henno meitä vastustella.”

”Mutta mitä varten, minä vieläkin kysyn? Eihän minusta kumminkaan ole kenellekään iloa.”

”Jättäkää se asia muiden päätettäväksi”, sanoi Lagander. He nousivat pöydästä. Nymark ja Alma menivät ulos veranalle.

”Eikö teistä ole iloa kenellekään?” kysyi Nymark hiljaa, kumartuen sivulle Almaan päin, joka nojautui hänen käsi-
varteensa.

”Sanokaa ennemmin, ettei teillä ole iloa kenestäkään. Te kun ette kenestäkään välitä.”

Alma naurahti ja otti käsityönsä. He jäivät kahden veranalle, sillä John ja Lagander menivät alas lehtimajaan.

”Sallikaa minun pidellä vyyhteä”, sanoi Nymark, kun Alma kerimistä varten kietaisi sen käsivartensa ympäri.

Hän veti esille pienen laivatuolin ja asettui istumaan Alman eteen, niin likelle, että oli melkein helmoissa kiinni. Jo-
ka kerran kun vähäinen sotkos ilmestyi vyyhteen, kallistui hän vieläkin lähemmäksi, mutta pieninkin liike osoitti aina vaarallisen nöyrää ihailemista.

”Tämä muistuttaa ritari-aikaa”, hän sanoi, ”jolloin meillä miehillä oli tapana istua näin sydämemme hallitsijattaren jalkain juuressa.”

”Nyt ei nainen enää hallitse teidän sydämiänne, sen vuoksi olette tuon tavan heittäneet.”

”Ei sen vuoksi. Naisten tahdosta se on tapahtunut. Tänelaista onnea saamme enää vaan sattumalta. Nytkin täytyy minun kohta siirtyä pois, niinpian kuin vyyhti on lopussa.”

”Luonnollisesti”, nauroi Alma, ”koska minä en ole teidän sydämenne hallitsija.”

”Kuinka voitte sen tietää?”

”Noo –” Alma punastui ja aikoi ensin käydä totiseksi, mutta pian hän hymyili taaskin. ”Tuo ritariajan asema näkyy tuovan mukanaan muutkin ritariajan tavat.”

”Nimitäin?”

”Galanterian.”

”Galanteria on ainoa muoto, jossa luonnollinen tunne voi ilmaantua meidän aikana.”

John ja Lagander loikoilivat nurmikolla puiden suojassa. Lagander luki jotain kirjaa, taikka oikeastaan hän sitä vaan selaili. John sattui luomaan silmänsä verannalle. Pieni, tuskin huomattava kurttu ilmestyi hänelle kulmien väliin; hän väistyi kauemmaksi ja kääntyi toisaalle. Irikat eivät antaneet hänelle rauhaa. John lämähytty käsillään muutamia

kuoliaaksi, mutta siihenkin hän väsyi, kun niitä tuli yhä uusia. Ja saadakseen rauhaa, hän levitti suuren Dagbladlin kasvoilleen.

Illemmällä, kun vieraat läksivät, jäi Alma istumaan veneeseen rannalle. Hän katseli ensin heidän hiljalleen etenevää purjevenettä ja huistutteli nenäliinaansa vastaukseksi, kun he hänelle lakkiaan heiluttelivat.

Eilinen suru oli melkein hälvennyt tällä hetkellä, tai oikeammin, hän ei sitä muistellut, sillä ajatukset liikkuvat muualla. Ne olivat epäselviä, häilyviä ajatuksia, jotka kulkiivat ristiin, rastiin hänen aivoissaan.

Hän oli luvannut Nymarkille monta asiaa. Muun muassa, että hän usein saisi käydä häntä tervehtimässä, jähka he kaupunkiin muuttaisivat. ”Joskus” oli Nymark sanonut, mutta hän tiesi vallan hyvin, että se merkitsi ”usein.”

Sitten hän vielä noin puoli leikillään oli luvannut käydä kaikissa julkisissa tilaisuuksissa, jotka Syyskuun ajalla satuisivat, joko ne sitten olivat iltahuvia, konserttiä, tai muita semmoisia. Ja tämän johdosta hän itseksensä päätti heti kaupunkiin tultua hankkia itselleen muitamia uusia pukuja. Sievästi hän antaisi ne laittaa, uusimpien muotilehtien mukaan, ja värit hän myöskin aikoi valita semmoiset, että ne hänen hiviölleensä sopisivat. Sillä ei hän tahtonut mitättömänä esiintyä eikä huonossa asussa, jos hän kerran seuroihin meni.

Ja miksei hän menisi, nuori kun vielä oli ja elämänhaluinen. Auttoiko hänen surra sitä, ettei avioliitto vastannut hänen toiveitaan, että John oli käynyt kylmäksi ja välinpitämättömäksi? Ehkäpä juuri senvuoksi, että hän näin koko sielullaan oli antaantunut hänelle. Yksinomaan hänelle ...

Nymark oli ehkä oikeassa, ainakin osaksi ...

Alman mielessä uudistui nyt hänen puheensa, käytöksensä-

sä, katseensa, keskeytetyt huokaukset ja kuiskutukset. Hän puoleksi aavistamalla tunsi valtansa, ja se antoi hänelle kummallisen isetiedotonta varmuutta ja tyytyväisyyttä. Mielihyvällä hän sen ohessa muisteli Nymarkin hienoja kasvovon piirteitä, hänen sorjaa vartaloaan ja hänen hehkuvia silmäyksänsä, – silmäyksiä, jommoisia ei John hänelle enää pitkään aikaan ...

Omatunto huikan soimasi, että hän niitä muisteli ilman vierovaa tai moittivaa tunnetta. Mutta sen äänen hän pian tukahdutti. Oliko hänen synsä, jos Nymark häneen rakastuisi? Ja mitä pahaa siinä oikeastaan oli? Vastarakkautta hän ei alunalkaen toivonutkaan. Tarpeellisten rajojen sisästä hänen tunteensa kumminkin pysyisivät, sillä Almalla oli vahva turva rakkaudessaan Johniin ...

Eikä häntä mikään estänyt olemsta Nymarkille ystävällisen taikka hänen kanssaan seurustelemasta ylimalkaan. Hauskempi hän oli kuin muut ja iloisempi; huikan keytmielinen tosin, mutta mitäs siitä! Seuraelämässä se omituisuus ei haitannut ...

Hänellä oli kumminkin yksi hyvä puoli: hän oli vähimmästänkin suosion osoituksesta ihastunut ja kiitollinen. Hivenen verran jos hän saisi vastarakkautta, hän varmaan olisi aivan onnen kukkuloilla. Toisin kuin John! ...

Miina tuli pyytämään häntä sisäan, Helmi itki, eikä hän saanut häntä viihtymään.

”Ajattelin, että jos se nukkuisi paremmin viereen”, hän sanoi.

Alma läksi ylös, avasi lenkinsä napit ylhäältä ja laskeutui vuoteelle.

”Eikö rouva riisu samalla?”, kysyi Miina ”johan nyt on myöhä.”

”En minä vielä; tuohan Helmi tänne.”

Helmi herkesi kohta huutamasta, kun pääsi äidin rintaan, johon tarttui hapeasti kiinni sekä suullaan että molemmilla käsillään. Kun hän oli nälkänsä sammuttanut, jäi hän siihen tyytyväisenä mojottamaan, katseli äitiin ylös, ja hymyili. Mutta äiti ei hymyillyt hänelle vastaan, eikä kääntänyt silmiään häneen.

Helmi heitti hetkeksi rinnan irti, katsoi paremmin äitiin ja sanoi ”gää”, herättyäkseen hänen huomiotaan.

”Nuku nyt pois”, sanoi Alma hiukan kärsimättömästi ja asetti uudelleen rinnan Helmin suuhun.

Kun Helmi ei saanut puheteriä, tyytyi hän hiljaa äidin lämpimässä jatkamaan imemisen suloista nautintoa, ja siihenpä hän sitten viimein nukahtikin.

Alma nousi varovasti hänen vierestään, pani lenkinsä jälleen nappiin ja läksi ulos verannalle. Siellä oli hiljaista, hämärätä. John’in kamarista loisti tuli alaslasketun uutimen takaa.

Hän istui samalle kohdalle, jossa päivälläkin oli istunut, silloin kun Nymark hänen vyyhteään piteli. Selkälautaa vasten hän nojautui, pani kädet ristiin helmoille ja suoristi jalkansa.

Niin hän oli vaipunut unelmiin, ettei huomannut kun tuli Johnin ikkunasta katosi eikä kuullut mitään ennenkuin hän seisoi rinnalla ja puhutteli häntä.

”Täälläkö sinä vielä istut?”

Alma säpsähti ja loi häneen aran katseen.

John hymyili. Viimeinenkin mielenpahennus eilisestä katosi hänestä lopullisesti, jos sitä ylipäätään enää olikaan jäljellä.

Alma oli niin viehättävä tuossa puolimakaavassa asemassaan. Illan hämärässä kasvot näyttivät tavallista kalpeammilta, mutta samalla myöskin liikuttavan suloisilta.

”Tule pois, muru”, kuiskasi John, ottaen häntä kädestä. Alma seurasi häntä tottelevaisesti sisään.

Vaikk’ eivät he mitään puhuneet eivätkä mitään selvitelleet, tapahtui heidän välillään kuitenkin täydellinen sovinto sinä iltana.